

PRÁVO PROTI DOMÁCI MU NÁSILÍ

III. soukromoprávní instituty

© Zdeňka Králíčková, 2011

LITERATURA

- **MONOGRAFIE**
  - Voříšková, J., Huňková, M.*: Domácí násilí z pohledu žen. Praha: Profem, 2004;
  - Marvánová-Vargová, B., Pokorná, D., Toufarová, M.*: Partnerské násilí. Linde, 2009;
  - Gjuričová, Š., Kocourková, J., Koutek, J.*: Podoby násilí v rodině. Praha: Vyšehrad, 2000;
  - Špecánová, Š.*: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003;
  - Vaničková, E.*: Tělesné tresty dětí (definice - popis - následky). Praha: Grada Publishing, 2004;
- **STUDIE**
  - Králíčková, Z.*: Občanskoprávní aspekty domácího násilí de lege ferenda. Bulletin advokacie, 2003, č. 8, s. 84 - 89;
  - Králíčková, Z.*: Civilněprávní postih domácího násilí - utopie, nebo efektivní budoucí právní úprava? Právo a rodina, 2004, č. 12, s. 7 - 10;
  - Králíčková, Z.*: Civilněprávní postih domácího násilí - úvahy de lege ferenda (zejména nad sněmovním tiskem č. 828). Acta iuridica olomoucensis. Vol. 1, 2005, s. 50 - 53;
  - Králíčková, Z., Dávid, R.*: Rodinné bydlení a domácí násilí. Právní fórum, 2008, s. 429 - 436;
  - Radvanová, S.*: Zdravé rodinné prostředí - jak pro koho. Acta iuridica olomoucensis. Vol. 1, 2005, s. 47 - 49;
  - Melicharová, D.*: Dítě jako svědek a oběť domácího násilí. Ibid., s. 62 - 65
- Sborník z konference
Právo proti domácímu násilí (online)
dostupný na www.law.muni.cz

KOMENTÁŘOVÁ LITERATURA

- *Eliáš, K. a kol.*: Občanský zákoník. Velký akademický komentář. Praha: Linde, 2008;
- *Švestka, J., Spáčil, J., Škárková, M., Hulmák, M. a kol.*: Občanský zákoník. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2008;
- *Hrušáková, M. a kol.*: Zákon o rodině. Zákon o registrovaném partnerství. 4. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009;
- *Drápal, L., Bureš, J.*: Občanský soudní řád. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009;
- *Šámal, P. a kol.*: Trestní zákoník. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009.

LIDSKOPRÁVNÍ DIMENZE

- Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
  - ▶ **pozitivní závazky státu**
    - čl. 8 právo na ochranu rodinného života a soukromí
    - čl. 6 právo na spravedlivý proces

Case law Evropského soudu pro lidská práva:

- Case of Z and Others v. the United Kingdom
- Case of Bevacqua and S. v. Bulgaria
- Case of Osman v. the United Kingdom
- Case of Opuz v. Turkey

PRAMENY

OBČANSKÝ ZÁKONÍK - zákon č. 40/1964 Sb.

- § 3 OZ - výkon práv a povinností v souladu s dobrými mravy
  - § 5 OZ - ochrana pokojného stavu
  - § 11 OZ - právo na ochranu osobnosti
... zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, jména a projevu osobní povahy
  - § 13 OZ - ochrana prostřednictvím žalob
... zejména na upuštění od neoprávněného zásahu, na odstranění následků zásahů, na přiměřené zadostiučinění, případně na náhradu nemajetkové újmy v penězích
- + další zásady soukromého práva, např. zákaz zneužití
+ další instituty týkající se společného jmění manželů a manželského a rodinného bydlení

ZÁKON O RODINĚ - zákon č. 94/1963 Sb.

- § 18 ZOR - povinnost manželů vzájemně respektovat svoji důstojnost, pomáhat si, společně pečovat o děti a vytvářet zdravé rodinné prostředí
- § 32 odst. 2 ZOR - povinnost rodičů být svým osobním životem a chováním příkladem pro děti

+ další instituty týkající se manželství a rodičovství

I. MANŽELSTVÍ

ROZVOD MANŽELSTVÍ

- Rozvod dle § 24 ZOR
  - jen změna statusu
  - nelze spojit s řízením o úpravu
    - výživného mezi manžely
    - bydlení
    - majetku (podíl, SJM)
    - event. výživného pro dobu po rozvodu
- X
- Rozvod „nesporný“ dle § 24a ZOR
- Rozvod „s tvrdostní klauzulí“ dle § 24b ZOR

SPOLEČNÉ BYDLENÍ - VARIANTY I. společný nájem bytu manžely

- vznik ex lege: §§ 703 a 704 OZ
otázka, zda lze zrušit za trvání manželství
- po rozvodu
  - nedružstevní byt - § 705 odst. 1 OZ
dohoda x zrušení práva společného nájmu soudem (náhradní byt nebo náhradní ubytování)
  - družstevní byt - 705 odst. 2 OZ
    - a) právo na uzavření smlouvy před uzavřením manželství
- zánik nájmu ex lege
    - b) právo na uzavření smlouvy za trvání manželství
dohoda x zrušení práva společného nájmu soudem (náhradní byt nebo náhradní ubytování)

ROZHODOVÁNÍ SOUDU - § 705 odst. 3 OZ

„Při rozhodování o dalším nájmu bytu vezme soud zřetel zejména na zájmy nezletilých dětí a stanovisko pronajímatele.“

SPOLEČNÉ BYDLENÍ - VARIANTY II. spoluvlastnictví

- byt nebo dům ve společném jmění manželů
  - za trvání manželství nelze zrušit, jen *ze závažných důvodů* může soud zúžit až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti - § 148 odst. 1 ZOR
  - po rozvodu či zúžení lze vypořádat - § 149 OZ
    - dohodou – *autonomie vůle*
    - soudem: § 149 odst. 3 OZ – přihlédne se zejména k potřebám nezletilých dětí a péči o rodinu a společnou domácnost
    - domněnkou § 150 odst. 4 OZ
- byt nebo dům v podílovém spoluvlastnictví manželů
zrušení a vypořádání *kdykoli*: dohodou či soudem

SPOLEČNÉ BYDLENÍ - VARIANTY III. odvozené právní důvody bydlení

- byt nebo dům ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů
  - *oběti*
    - ▶ k zákazu vstupu *agresivního manžela do společné domácnosti* srov. usnesení OS Plzeň-město čj. 20 C 220/2003, In Bulletin advokacie 2/2004, s. 81, s poznámkou *Daniely Kovářové*:
„násilník má obecně právo bydlení dle § 18 ZOR (srov. „žit spolu“), nikoli tehdy, je-li jeho chování v hrubém rozporu s dobrými mravy“
  - *násilníka*
- byt nebo dům ve výlučném vlastnictví třetí osoby
  - *příbuzní - prarodiče apod.*
  - *osoby blízké*

OPUŠTĚNÍ SPOLEČNÉ DOMÁCNOSTI

- Rozsudek NS č.j. 26 Cdo 643/2001-51
In Bulletin advokacie 8/2001, s. 63 a násl.

„Trvalé opuštění společné domácnosti jedním z manželů ... musí být proto také svobodným projevem vůle manžela, který domácnost opouští. O případ tohoto druhu nejde tam, kde opuštění společné domácnosti je motivováno snahou vyhnout se neshodám v manželství.“

SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ

- za trvání manželství nelze zrušit, jen ze závažných důvodů může soud zúžit až na věci tvořící obvyklé vybavení společné domácnosti - § 148 odst. 1 ZOR
- po rozvodu či zúžení lze vypořádat - § 149 OZ
  - dohodou - *autonomie vůle*
  - soudem: § 149 odst. 3 OZ - přihlédne se zejména k potřebám nezletilých dětí a péči o rodinu a společnou domácnost
  - domněnkou § 150 odst. 4 OZ
- problematika soudního přezkumu před/manželských či před/rozvodových smluv

VYŽIVOVACÍ POVINNOST

- vyživovací povinnost mezi manžely (§ 91 ZOR)
stejná životní úroveň
- vyživovací povinnost mezi rozvedenými manžely (§ 92 ZOR)
  - obecná
přiměřená výživa
  - tzv. sankční
stejná životní úroveň

II. PARTNERSTVÍ/ NESEZDANÉ SOUŽITÍ

- NENÍ SPOLEČNÉ JMĚNÍ MANŽELŮ
- NENÍ SPOLEČNÝ NÁJEM BYTU MANŽELY
  - ZPRAVIDLA JEN TZV. ODVOZENÝ PRÁVNÍ DŮVOD BYDLENÍ - SOUHLAS K BYDLENÍ/ODVOLÁNÍ
  - PODÍLOVÉ SPOLUVLASTNICTVÍ
  - INOMINÁT
- Je-li společné dítě, příspěvek na výživu a úhradu některých nákladů neprovdané matce a těhotné ženě (§ 95 ZOR)
- Je-li partnerství registrované, je vzájemná vyživovací povinnost

III. VÍCEGENERAČNÍ SOUŽITÍ

- ZPRAVIDLA JEN TZV. ODVOZENÝ PRÁVNÍ DŮVOD
BYDLENÍ - SOUHLAS K BYDLENÍ/ODVOLÁNÍ
- PODÍLOVÉ SPOLUVLASTNICTVÍ (§ 136 OZ)
- VĚCNÉ BŘEMENO BYDLENÍ (§ 151n OZ)
- INOMINÁT

+

- VZÁJEMNÁ VYŽIVOVACÍ POVINNOST MEZI OSTATNÍMI
PŘÍBUZNÝMI (§ 88 ZOR)
- VYŽIVOVACÍ POVINNOST DĚTÍ K RODIČŮM (§ 87 ZOR)